

Prøver – Evaluering – Undervisning

Historie

Maj-juni 2008

Indhold

Forord	2
Evalueringen	3
Hovedkonklusioner	9
Afrunding	10

Forord

Det er blevet en fast tradition, at der udarbejdes PEU-hæfter for de fag, som afsluttes med en prøve. Evalueringen sker ud fra et ønske om at tegne et samlet billede af årets prøve i faget. Herved kan de erfaringer, der er indhentet gennem prøveafholdelsen, benyttes i forbindelse med tilrettelæggelsen af de fremtidige mundtlige prøver og måske også være en hjælp i planlægningen af undervisningen.

I skoleåret 2006/2007 var prøven som udgangspunkt skriftlig. Fra januar 2007 blev det dog muligt at afholde mundtlig prøve i faget. Det sene udmeldingstidspunkt var formentlig årsag til, at kun relativt få benyttede sig af tilbuddet. I alt var 619 elever til mundtlig prøve i historie i skoleåret 2006/2007.

Ved slutningen af skoleåret 2006/2007 besluttede ministeren sammen med forligskredsen, at afgangsprøven i historie fra skoleåret 2007/2008 alene skulle være mundtlig. Det imødekom blandt andet fagets tradition, de mange ønsker om mundtlig prøve samt den indgåede aftale mellem KL og DLF. Det er derfor første gang, der nu skal evalueres på den mundtlige prøveform.

Ifølge principperne for prøvfag til udtræk deltog cirka en femtedel af landets 9. klasser i FSA i historie. Mere præcist deltog 12.157 skoleelever i de mundtlige prøver.

Skolestyrelsen og fagkonsulenten vil samtidig benytte lejligheden til at sige mange tak for samarbejdet til de beskikkede censorer. De har ydet en meget stor indsats, hvad angår uddybende tilbagemeldinger, faglige vurderinger og ikke mindst vejledning af kollegaer. Desuden vil vi

gerne sige tak til de mange, der har bidraget med gode overvejelser, kommentarer og afklarende spørgsmål.

Evalueringen

Sidste år byggede evalueringen ligeledes på de beskikkede censorers iagttagelse og erfaringer. De beskikkede censorer rettede da hver især 150-250 besvarelser. Derfor baserede konklusionerne sig på et relativt stort statistisk materiale. Evalueringen af dette års mundtlige prøver bygger ligeledes på de beskikkede censorers besvarelser; men denne gang er det statistiske materiale betydeligt mindre. Det er en konsekvens af overgangen fra skriftlig til mundtlig censur. De beskikkede censorer har hver i skoleåret 2007/2008 udøvet mundtlig censur på tre-fire skoler (klasser). Sidste år rettede de derimod opgaver for seks til 12 klasser. Da antallet af beskikkede censorer grundet den mundtlige prøveform er reduceret, medfører det, at det statistiske materiale nu er mindre omfattende. Konklusionerne bør derfor læses i dette perspektiv.

De beskikkede censorer fik udleveret evalueringsskemaer. Evalueringsskemaet rettede konkrete spørgsmål til tre hovedområder:

- Opgivelserne
- Prøveoplæggene
- Prøveafholdelsen.

Desuden havde de beskikkede censorer mulighed for at komme med kommentarer, der knyttede sig direkte til de enkelte spørgsmål, samt udtrykke sig mere generelt om hele prøvesituationen. Samtidig havde de beskikkede censorer mulighed for at uddybe de enkelte problemstillinger per mail og telefon.

Opgivelserne

Til den mundtlige prøve skal opgives et alsidigt sammensat stof, der dækker fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder. Opgivelserne organiseres i emner eller temaer med problemstillinger og omfatte tekst og andre udtryksformer, som eleven har arbejdet med på 8. og 9. klasses trin. Opgivelserne skal være på dansk.

Generelt fremgår det tydeligt af opgivelserne, hvilke emner og temaer der er arbejdet med i undervisningen. Dog findes opgivelser uden nogen form for emne- eller temainddeling. Her refereres blot til grundbogen. Flere opgivelser manglede desuden skolelederens underskrift.

Der er tale om et rimeligt bredt udvalg af tekster, for eksempel artikler, uddrag af historiske fortællinger og lovtekster. Opgivelserne indeholder derimod ikke i særlig høj grad andre materialer og udtryksformer. Her tænkes på for eksempel dokumentarfilm og spillefilm. Det kan godt undre, da opgivelserne især dækker perioden efter 1849, hvortil der netop er produceret mange dokumentarfilm. Man kunne derfor forestille sig, at mange lærere har vist dokumentar- og spillefilm, men blot undladt at anføre disse på opgivelserne.

Der er en klar tendens til, at opgivelserne falder inden for perioden 1800-2000. Oldtid, vikingetid og middelalder indgår stort set ikke i opgivelserne. En beskikket censor fremhævede, at man kunne få det indtryk, at ”Danmarkshistorien begynder en dag i juni 1849”.

Opgivelserne synes nogenlunde dækkende for alle trinmål efter 9. klasse og udvalgte trinmål efter 8. klasse.

Det fremhæves som et særligt problem, at lærerskift i udskolingen kan vanskeliggøre overblik over de emner og temaer, der er arbejdet med i 8. klasse.

Selvom kanonpunkterne endnu ikke er bindende, ser det ud til, at lærerne allerede har taget kanonen til sig. Der indgår således tre til 10 kanonpunkter i de enkelte opgivelser.

De materialer, der dannede grundlag for prøven, har kun i en vis udstrækning været tilgængelige for eleverne i perioden op til prøveafleggelsen, hvilket må anses som uhensigtsmæssigt i forhold til elevernes forberedelse til prøven.

Prøveoplæggene

Oplæggene til den mundtlige prøve skal alsidigt repræsentere samtlige områder inden for det opgivne stof. Et prøveoplæg baserer sig på kilder med tilhørende spørgsmål formuleret af læreren. Det skal have sammenhæng med opgivelserne og være ukendt for eleven. En kildetype, der indgår i et oplæg, skal også indgå i opgivelserne. Oplæggene skal være på dansk.

Der er udpræget tilfredshed med prøveoplæggene. De beskikkede censorer fremhæver, at lærerne har gjort et stort stykke arbejde for at gøre prøveoplæggene så gode som muligt. Det har således medvirket til en god prøveafholdelse.

Prøveoplæggene gav mulighed for, at eleverne kunne uddrage det væsentlige af en historisk fremstilling og her skelne mellem fakta og tolkning, samt hvilke værdier og interesser udlægningen kunne ses som udtryk for. Ligeledes gav oplæggene mulighed for, at eleven kunne vurdere kildernes ophavsforhold, kontekst, tendens og troværdighed. Desværre var tendensen, at mange elever ikke magtede dette. Derfor anbefales det, at man på skolerne sikrer et mere målrettet arbejde med kilder i historieundervisningen.

Tilsyneladende har mange lærere vanskeligheder med at finde egnede kilder til prøveoplæggene.

Prøveoplæggene varierede meget i sværhedsgrad. De har i høj grad været baseret på forlagsproducerede materialer. Desuden havde mange lærere hentet inspiration og materialer via konferencen på SkoleKom. Det har i mange tilfælde sandsynligvis styrket prøveoplæggene.

Prøveoplæggene tog naturligvis udgangspunkt i opgivelserne. Det betød, at det hovedsageligt var perioden 1800-2008, der var repræsenteret. De fleste oplæg faldt inden for perioden 1849-2000.

Der indgik stort set ikke film- og lydclip i prøveoplæggene. Forklaringen kan være, at arbejdspresset i forvejen har været meget stort, og at der har hersket tvivl omkring rettigheder m.v. til for eksempel filmclip.

Enkelte oplæg var meget samfundsrelaterede. Det afspejler den gråzone, der eksisterer mellem historie og samfundsfag. Historie handler ikke kun om fortiden, og samfundsfag handler ikke udelukkende om nutiden.

Prøveafholdelsen

Der prøves i at:

- inddrage relevant viden om historie, kronologisk forståelse

- analysere, fortolke og anvende kilder.

Der er en meget høj grad af tilfredshed med selve prøveafholdelsen. Det er i høj grad lykkedes at gennemføre prøverne planmæssigt og korrekt. Dog er der tilsyneladende en del usikkerhed om, hvilke bøger der må benyttes i forberedelsestiden. Enkelte lærere er ikke klar over, at grundbøgerne ikke må forefindes i forberedelseslokalet. Det blev samtidig bemærket, at mange elever ikke medbragte egne notater.

Prøveafholdelsen har vist, at elevernes historiske viden og kronologiske forståelse set i forhold til de krav, der kan udledes af slut- og trinmål, af flere censorer opfattes mangelfulde. Mange elever er kun i beskeden grad opmærksomme på kildernes ophavstid og ophavssituation. Eleverne kan dog nogenlunde skelne mellem deres egen tid og den tid kilderne er skrevet i. Et enkelt sted fremhæves det, at man skal passe på, at prøven ikke bliver et plagiat af danskprøven. Resume af kilderne må ikke udvikle sig til en genfortælling. Især blandt de svage elever er der en tendens til dette.

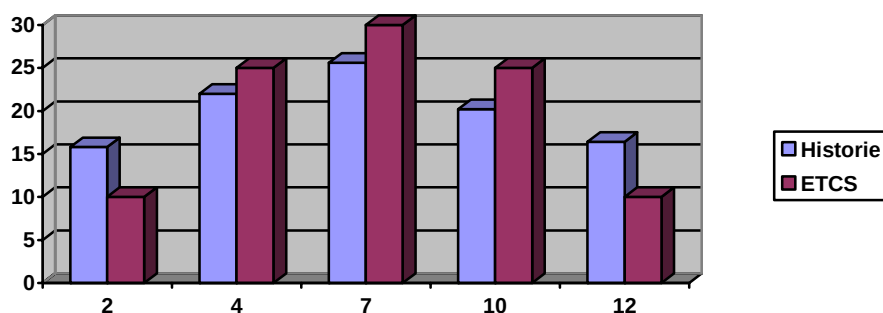
Karaktererne

Karakterfordeling for historie på 9. klassetrin sommeren 2008.

-3	0	02	4	7	10	12	karakterer
0,4 %	6,2 %	14,8 %	20,5 %	23,9 %	18,9 %	15,3 %	100 %
48	751	1.782	2.475	2.886	2.276	1.848	12.066

Den 1. august 2006 indførtes 7-trins-skalaen på de gymnasiale uddannelser. Fra skoleåret 2007/2008 anvendes den nye skala på alle øvrige uddannelser, hvor 13-skalaen har været benyttet. Det er første gang, at elevernes resultater bedømmes efter 7-trins-skalaen. Det er derfor interessant at se, hvorledes karakterfordelingen er i forhold til ECTS-skalaen. I den europæiske ECTS-skala er det hensigten, at de beståede præstationer overordnet set skal fordele sig som angivet i skemaet.

Karakter	E	D	C	B	A
Procent	10	25	30	25	10

Selvom grundskolen ikke har et bestå-/ikke-bestå-kriterium, er det er hensigten, at den nye 7-trins-skala inden for området 2-12 skal have en lignende fordeling. Karakterskalaen skal for grundskolens vedkommende være kompatibel med ECTS-skalaen. Skalaen skal udtrykke graden af målopfyldelse og er således en absolut skala. ECTS-skalaen er imidlertid en relativ skala, hvorfor der skal være sammenhæng mellem den relative og absolutte karaktergivning. For at dette kan lykkes, er det vigtigt, at målene for faget, prøven og populationen over tid tilpasses ovennævnte krav til prøven i det pågældende fag.

Karaktererne er på grund af den ændrede karakterskala ikke umiddelbart sammenlignelige med karaktererne fra 2007. Dette beror blandt andet på, at den nye skala benytter et mindre antal trin, nye karakterbeskrivelser, og at de enkelte talværdier repræsenterer et andet fagligt niveau – for eksempel er karakteren 7 i henholdsvis 7-trins-skalaen og 13-skalaen ikke identiske. Ligeledes har det betydning for sammenligning mellem 2007 og 2008, at der er tale om forskellige prøveformer.

Alligevel kan en sammenligning måske pege på særlige forhold som lærere, eksaminatorer og censorer bør være opmærksomme på. Umiddelbart springer det i øjnene, at 15,3 % af eleverne opnår karakteren 12. Det er væsentligt flere end det målsatte procenttal. Det kan skyldes eksaminator og censors usikkerhed om netop denne karakter. På de mange kurser i 7-trins-skalaen, som Undervisningsministeriet har afholdt i det forløbne skoleår, er det blevet understreget, at karakteren 12 skal anvendes, og at denne karakter i modsætning til det gamle 13-tal ikke er en undtagelseskarakter. Dette forhold kan have påvirket situationen. Det kan naturligvis også skyldes tilfældighed, eller at de mange gode præstationer har overrasket positivt og måske derfor har udløst en lidt mildere bedømmelse. Det må dog undre, at så mange elever får karakteren 12, da de fleste af underviserne ikke er linjefagsuddannede og i lyset af, at der er tale om et relativt nyt prøvefag. Det bliver interessant at følge udviklingen de kommende år,

herunder om karakterfordelingen finder et leje, der yderligere nærmer sig ECTS-skalaens idealfordeling.

Det vækker ligeledes stof til eftertanke, at 6,6 % af eleverne fik karaktererne -3 og 0. Det betyder, at deres præstationer er direkte uacceptable eller utilstrækkelige. Karakteren -3 er dog kun anvendt i meget beskedent omfang. Mens man målsætter fordelingen af de beståede karakterer, er der ingen målsætning for karaktererne -3 og 0.

Karaktergennemsnittet for samtlige karakterer i skoleåret 2007/2008 blev 6,5.

Andet

Udarbejdelse af opgivelser, prøveoplæg og afholdelse af prøven synes særlig vanskelig for de lærere, som har overtaget klassen ved skoleårets begyndelse eller senere. Særligt udfordrende har det været for de lærere, der desuden ikke er linjefagsuddannede.

Mange af fagets undervisere har ikke faget som linjefag. Det påvirker ofte kvaliteten i den daglige undervisning. På det personlige plan kan det desuden betyde mange frustrationer og ekstra arbejde for de pågældende lærere. I forbindelse med prøveafholdelsen kan konsekvensen være, at enkelte lærere mangler den faglige ballast til at stille relevante spørgsmål til oplæggene. Det kan tillige gøre det vanskeligt for censor at fastholde censorrollen, når der ligger et implicit krav om i højere grad at skulle deltage direkte i eksaminationen (jf. § 29 i Bekendtgørelse om prøver og eksamen i folkeskolen og i de almene og studieforberedende ungdoms- og voksenuddannelser). Derfor kan skoleledelserne med fordel prioritere uddannelse/efteruddannelse af lærere højt samt tilstræbe, at der i videst muligt omfang anvendes linjefagsuddannede lærere i historie.

Mange fremhæver, at det er yderst vanskeligt at nå samtlige trinmål efter 9. klasse med en ugentlig time i faget på 9. klassetrin. I denne sammenhæng bør det imidlertid bemærkes, at Fælles Mål netop tager udgangspunkt i det vejledende timetal. Det betyder, at samtlige trinmål efter 9. klasse kan indfries på baggrund af det vejledende timetal. Det bør dog tilstræbes, at læreren er linjefagsuddannet eller har lignende kvalifikationer og har haft klassen i de sidste to år inden prøveafholdelsen. Det er ønskeligt, at faget prioriteres højere gennem hele undervis-

ningsforløbet. Det vil højne niveauet i udskolingen og føre til, at eleverne får et større udbytte af undervisningen.

Hovedkonklusioner

Opgivelserne

- Der er tale om et rimeligt bredt udvalg af tekster for eksempel artikler, uddrag af historiske fortællinger og lovtekster. Opgivelserne indeholder derimod ikke i særlig høj grad andre materialer og udtryksformer. Her tænkes på for eksempel dokumentarfilm og spillefilm.
- Der er en klar tendens til, at opgivelserne falder inden for perioden 1800-2000. Oldtid, vikingetid og middelalder indgår stort set ikke i opgivelserne.
- Det fremhæves som et særligt problem, at lærerskift i udskolingen kan vanskeliggøre overblik over de emner og temaer, der er arbejdet med i 8. klasse.

Prøveoplæggene

- Prøveoplæggene gav mulighed for, at eleverne kunne uddrage det væsentlige af en historisk fremstilling og her skelne mellem fakta og tolkning, samt hvilke værdier og interesser udlægningen kunne ses som udtryk for. Ligeledes gav oplæggene mulighed for, at eleven kunne vurdere kildernes ophavsforhold, kontekst, tendens og troværdighed. Desværre var tendensen, at mange elever ikke magtede dette. Derfor anbefales det at arbejde mere målrettet med kilder i historieundervisningen.
- Der indgik stort set ikke film- og lydclip i prøveoplæggene.

Prøveafholdelsen

- Der er meget høj grad af tilfredshed med selve prøveafholdelsen. Det er i høj grad lykkedes at gennemføre prøverne planmæssigt og korrekt. Dog er der tilsyneladende en del usikkerhed om, hvilke bøger der må benyttes i forberedelsestiden – blandt andet, at grundbøgerne ikke må forefindes i forberedelseslokalet.
- Mange elever er kun i beskeden grad opmærksomme på kildernes ophavstid og ophavssituation. Eleverne kan dog nogenlunde skelne mellem deres egen tid og den tid, kilderne er skrevet i.

Karaktererne

- 15,3 % af eleverne opnår karakteren 12.
- 6,6 % af eleverne fik karaktererne -3 og 0.
- Karaktergennemsnittet for samtlige karakterer i skoleåret 2007/2008 blev 6,5.

Afrunding

Der er ikke tvivl om, at historie som prøfefag har været en stor udfordring for mange lærere. Alligevel har adskillige lærere udtrykt optimisme om faget. De påpeger, at fagets nye status som prøfefag vil styrke fagligheden. Samtidig forventer de, at arbejdsbyrden bliver mindre, næste gang historie udtrækkes. De nyvundne erfaringer vil desuden bevirke, at mange vil foretage justeringer af indhold og metode. Det vil formentlig føre til ændringer i undervisningen. Således peger enkelte på, at de fremover vil arbejde mere intensivt og målrettet med for eksempel kilder.

Der hersker ingen tvivl om, at mange lærere har brugt utroligt meget energi og tid på at føre eleverne til prøve i historie. Det har sikret, at eleverne har oplevet en positiv gennemførelse af prøverne. Forhåbentlig bevirker anstrengelserne også, at lærerne får en mindre arbejdsbyrde ved næste prøveafholdelse – og at deres erfaringer og viden letter arbejdet for kollegaer.